

Velferðarnefnd Alþingis
Nefndasvið
Austurstræti 8-10

Sent á nefndasvid@althingi.is

Reykjavík, 18. mars 2020

Efni: Umsögn um mál 664 - Atvinnuleysistryggingar og Ábyrgðasjóður launa (minnkað starfshlutfall).

Samtök atvinnulífsins fagna framlagningu frumvarpsins og áformum um hraða gildistöku þess svo það megni að sporna gegn yfirvofandi fjöldauppsögnum starfsfólks af völdum Covid-19 heimsfaraldursins.

Samkvæmt 17. gr. laga um atvinnuleysistryggingar á launamaður sem missir starf sitt að hluta rétt á bótum sem nema mismun á fullum bótum og þess starfshlutfalls sem hann gegnir áfram. Samkvæmt 32. gr. á launamaður rétt á tekjutengdum bótum í þrjá mánuði sem nema 70% af meðaltali heildarlauna sex mánuði áður en hann varð atvinnulaus. Hámark tekjutengdra bóta er nú 456.404 kr. á mánuði. Samkvæmt 36. gr. skerðast bæturnar um starfshlutfall og um helming þeirra tekna sem umfram eru samanlagðar tekjur af hlutastarfi og fullar bætur, sem nú eru 289.510 kr. að viðbættu frítekjumarki, sem nú er 71.262. Framangreindar reglur fela í sér mjög bratta tekjuskerðingu tekjutengdra bóta.

Í frumvarpinu felst umtalsverður viðbótarréttur fyrir launafólk sem missir starf sitt að hluta. Efni frumvarpsins er í hnotskurn eftirfarandi.

1. Forsenda fyrir greiðslum samkvæmt ákvæðum frumvarpsins er tímabundinn samdráttur í starfsemi atvinnurekanda.
2. Réttur til tekjutengdra atvinnuleysisbóta vegna skerts starfshlutfalls, **án undangenginnar uppsagnar.**
3. Viðbótarréttur skv. frumvarpinu er bundinn við tímabilið 15.3-1.7 2020.
4. Bótaréttur verður óskertur að tímabilinu loknu þótt launamaður hafi notið réttar skv. frumvarpinu.
5. Föst laun fyrir skert starfshlutfall skerða ekki tekjutengdar bætur.
6. Forsenda réttar skv. frumvarpinu er að fyrra starfshlutfall minnki um 20% og verði að lágmarki 50%.
7. Laun og bætur verði að hámarki 80% af meðaltali launa á þriggja mánaða viðmiðunartímabili áður en starfshlutfallið var skert.
8. Laun fyrir skerta hlutfallið og bætur verði að hámarki 650 þús. kr. á mánuði.

Meginmarkmið frumvarpsins er að aðstoða fyrirtæki við að halda ráðningarsambandi við starfsfólk sitt þar til aðstæður skýrast, eins og segir í greinargerð.

Að mati Samtaka atvinnulífsins er þessi tímabundna aðgerð, að hvetja fyrirtæki sem nú þegar hafa orðið fyrir miklum tekjusamdrætti og sjá fram á slíkt ástand næstu mánuði, til þess að bjóða starfsfólki sínu skert starfshlutfall í stað uppsagnar. Starfsfólk, sem í mjög mörgum tilvikum hefur þriggja mánaða uppsagnarfrest, stendur því frammi fyrir vali milli tveggja kosta, að taka tilboði um skert starfshlutfall með því tekjutapi sem því fylgir eða uppsögn á föstum launum í allt að 3 mánuði og síðan þriggja mánaða tekjutengdar atvinnuleysisbætur. Valið er starfsmannsins.

Því meiri sem skerðing tekjutengdu bótanna er þeim mun líklegra er að starfsfólk láti uppsögn yfir sig ganga. Í frumvarpinu eru skerðingarnar svo miklar að verulega dregur úr áhrifamætti þessa úrræðis.

Samkvæmt lögum 134/2009, sem samþykkt voru í desember 2009, var hámark launa og bóta 491.318 kr. Frá þeim tíma hefur launavísitalan hækkað um 90% og sú tala á núgildandi verðgildi launa um 950 þús. kr.

Samkvæmt 80% reglunni fær starfsmaður sem fer úr 100% starfi í 80% engan rétt.

Sú regla að skerðing starfshlutfalls niður fyrir 50% skapi engan rétt tekur ekki mið af því neyðarástandi sem ríkir í atvinnulífinu, einkum ferðapjónustu, þar sem tekjufall er þegar orðið 90-100% og fyrirjáanlegt að ástandið muni ríkja næstu mánuði.

Samtök atvinnulífsins telja því að úrræðið sé ekki nægilega skilvirkt, hvorki fyrir launafólk né fyrirtæki, einkum vegna þess að skerðingarákvæði þess ganga of langt. Þótt kostnaður Atvinnuleysistryggingasjóðs kunni að verða mikill af rúmum reglum getur ávinningur þessa tímabundna úrræðis orðið mjög mikill, ekki aðeins fyrir viðkomandi launafólk og fyrirtæki, heldur einnig fyrir ríkissjóð og samfélagið allt, þar sem fyrirtækin munu fyrr geta komst upp úr öldudalnum.

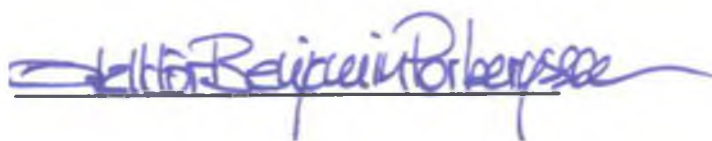
Samtök atvinnulífsins leggja því til eftirfarandi breytingar á frumvarpinu:

1. Skerðing starfshlutfalls í 25% skapi rétt skv. frumvarpinu, í stað 50%.
2. 80% reglan verði felld brott.
3. 650 þús. kr. hámarkið verði felld brott – til vara að það verði hækkað í 950 þús.kr.

Í greinargerð er áætlað að útgjöld Atvinnuleysistryggingasjóðs vegna ákvæða frumvarpsins verði 755 m.kr. á tímabilinu. Í matinu er byggt á reynslunni eftir fjármálahrunið þegar hlutfall þeirra sem voru á atvinnuleysisskrá vegna minnkaðs starfshlutfalls var um 10% af heildarfjölda atvinnuleitenda og að meðalútgjöld vegna hvers einstaklings verði 215 þús. kr. á mánuði.

Framangreint mat á útgjöldum sjóðsins er úrelt því á örfáum dögum hafa forsendur gerbreyst vegna alþjóðlegs ferðabanns. Útlit er fyrir að úrræðið fái mikla útbreiðslu og ef farið verður að tillögu SA þá mun það verða fýsilegra fyrir fleiri starfsmenn en frumvarpið gerir ráð fyrir. En ekki nægir að líta á þrönga fjárhagslega hagsmuni Atvinnuleysistryggingasjóðs þegar lagt er mat á aðgerðina heldur verður einnig að leggja mat á ábata hennar. Ef aðgerðin heppnast munu færri fyrirtæki verða gjaldþrota og þau sem njóta hennar komast fyrr út úr vandanum. Þannig mun fjárhagur Atvinnuleysistryggingasjóðs og ríkissjóðs styrkjast vegna hennar þegar fram í sækir.

F.h. Samtaka atvinnulífsins

Halldór Benjamín Þorbergsson, framkvæmdastjóri